
تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۲۸۶

آیه ۱۰۹ - ۱۱۲

آیه و ترجمه

قال الملا من قوم فرعون ان هذا لسحر علیم ۱۰۹
 یرید ان یخرجکم من ارضکم فما ذا تامرون
 ۱۱۰ قالوا ارجه و اخاه و ارسل فی المدائن حشرین ۱۱۱
 یاتوک بکل سحر علیم ۱۱۲

ترجمه :

۱۰۹ - اطرافیان فرعون گفتند: بدون شک این ساحر دانائی است!
 ۱۱۰ - میخواهد شما را از سرزمینتان بیرون کند، نظر شما چیست؟ (ودر برابر او چه باید کرد).
 ۱۱۱ - (سپس به فرعون) گفتند (جریان کار) او و برادرش را به تاخیرانداز و جمع آوری کنندگان را به همه شهرها بفرست.
 ۱۱۲ - تا هر ساحر دانا (و کار آزموده) ای را به خدمت توبیاورند.

تفسیر :

مبارزه شروع می شود

در این آیات، سخن از نخستین واکنشهای فرعون و دستگاه او در برابر دعوت موسی و معجزاتش به میان آمده است.
 آیه نخست از قول اطرافیان فرعون چنین نقل می کند که آنها با مشاهده اعمال خارق العاده موسی فوراً وصله سحر به او بستند و گفتند این ساحر دانا و کهنه کار و آزموده های است! (قال الملا من قوم فرعون ان هذا الساحر علیم).
 ولی از آیات سوره شعراء استفاده می شود که این سخن را فرعون درباره موسی گفت قال للملا حوله ان هذا الساحر علیم : فرعون به اطرافیان خود

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۲۸۷

گفت این مرد ساحر دانائی است (شعراء - ۳۴).
 اما این دو آیه هیچگونه منافاتی با هم ندارند، زیرا بعید نیست که این سخن را

نخست فرعون گفته باشد، چون همه چشمها به دهان او دوخته شده بود سپس اطرافیان متملق و چاپلوسش که هیچ هدفی جز ارضای رئیس خود نداشتند، و چشمشان همواره به دهان و قیافه و اشاره اودوخته شده است، سخن او را تکرار کردند و یک زبان گفتند: صحیح است، این مرد ساحر آزمودهای است این برنامه اختصاص به فرعون و اطرافیان او ندارد، بلکه درباره همه ستمگران جهان و کارگردانان آنها صادق است سپس افزودند هدف این مرد این است که شما را از سرزمین و وطنتان بیرون براند (یرید ان یخر جکم من ارضکم).

یعنی او نظری جز استعمار و استثمار و حکومت بر مردم و توسعه طلبی و غصب سرزمین دیگران ندارد و این کارهای خارق العاده و ادعای نبوت همه برای وصول به این هدف است و بعد گفتند با توجه به این اوضاع و احوال عقیده شما در باره او چیست؟ (فما ذا تامرون).

یعنی درباره موسی به مشورت نشستند و به تبادل نظر و شور پرداختند زیرا ماده امر همیشه به معنی فرمان نیست، بلکه به معنی مشورت نیز می آید. در اینجا باید توجه داشت که این جمله نیز در سوره شعرا آیه ۳۵ از زبان فرعون نقل شده که او به اطرافیان خود خطاب می کند و میگوید درباره موسی چه می اندیشیدید و چه نظر می دهید؟ و گفتیم این دو منافاتی با هم ندارند این احتمال نیز از طرف بعضی از مفسران داده شده است که جمله فما ذاتامرون در آیه مورد بحث خطابی باشد که اطرافیان فرعون به فرعون کرده اند

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۲۸۸

و صیغه جمع برای رعایت تعظیم است، ولی احتمال اول نزدیکتر به نظر میرسد.

به هر حال نظر همگی بر این قرار گرفت که به فرعون گفتند درباره او و برادرش (هارون) عجله مکن و هر گونه تصمیمی در این باره را به بعدموکول کن، ولی مامور جمع آوری به همه شهرها بفرست (قالوا ارجه و اخواه و ارسل فی المدائن حاشرین).

تا همه ساحران ورزیده و آزموده و دانا را به سوی تو فرا خوانند و به محضر تو

بیاورند (یاتوک بکل ساحر علیم).

آیا این پیشنهاد از طرف کارگردانان دستگاه فرعون به خاطر آن بود که واقعا احتمال می‌دادند دعوی موسی دعوی صادقانه باشد، و می‌خواستند او را بیازمایند، و یا اینکه به عکس او را در دعوی خود، کاذب میدانستند، و برای هر گونه تلاش و جنبش همانند تلاشها و جنبشهای خودشان انگیزه سیاسی قائل بودند که برای یک سلسله مقاصد شخصی انجام گرفته است، و از آنجا که عجله در کشتن موسی و هارون با توجه به دو معجزه عجیبش باعث گرایش عده زیادی به اومیشد و چهره نبوت او با چهره مظلومیت و شهادت آمیخته شده، جاذبه بیشتری به خود میگرفت، لذا نخست به این فکر افتادند که عمل او را با اعمال خارق العاده ساحران خنثی کنند و آبرویش را بریزند سپس او را بقتل برسانند تا داستان موسی و هارون برای همیشه از نظرها فراموش گردد! احتمال دوم با قرائن موجود در آیات به نظر نزدیکتر میرسد.